

YU ISSN 0027—8084

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

XXIII/3—4

**БЕОГРАД
1978**

ФУНКЦИЈА И ЗНАЧЕЊЕ ПРИСВОЈНЕ ЗАМЕНИЦЕ *МОЈ*

I

Присвојне заменице¹ у свом категоријалном систему имају специфичну позицију; јасно се разликују од правих заменица (именичких), а у понечем чине изузетак и у својој ужој групи — међу придевским заменицама. Обично се у граматикама различитих језика двојачо сврставају: у заменице или у придеве. Присвојне заменице, дакле, припадају оној групи заменица које се због своје функције или значења понекад сврставају и у категорију придева. Тако Граматика савременог руског језика Академије наука СССР сврстава присвојне заменице у имя прилагательное.²

У српскохрватској граматичкој литератури присвојне заменице су као врста речи увек припадале заменицама, односно придевским заменицама.³ Питање ове категорије речи и надаље остаје отворен лингвистички проблем у лингвистичкој и језичкој литератури скоро свих језика.

¹ Употребљавају се још термини: *йосвојне* и *йосесивне*.

² „Все прилагательные делятся на знаменительные и местоименные. Среди местоименных выделяются 1) личные: *мой, твой, наш, ваш*; 2) возвратные: *свой*; 3) притяжательные: *его, ее, их*;“ и следе даље: 4) указательные, 5) определительные, 6) вопросительные, 7) неопределенные и 8) отрицательные. Даље се констатује: „Местоименные прилагательные составляют замкнутую группу слов; по значению и грамматическим признакам они примыкают к относительным прилагательным.“ *Грамматика современной русской литературного языка*, Академия наук СССР, Институт русского языка, Москва 1970, стр. 307.

³ Исп. М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик I*, Београд 1964, стр. 277—317; Вrabec — Нraste — Živković, *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, Zagreb 1952, стр. 79.

Мишљење да су придевске заменице ипак, пре свега, заменице а не придеви има и И. Клајн у чланку: *Privedske zamenice ili pridevi?*, ЈФ XXXIV књ. (у штампи); Исп. још Ivan Klajn, *Intorno alla definizione del pronome*, Linguistica XV, 1975, стр. 79—91.

Посебно је наша језичка литература видљиво оскудна системским студијама и чланцима из ове области.⁴

II

Тема овог рада је с разлогом уска. На основу прикладне лексикографске грађе, анализираће се само заменица *мој* и извршити прецизније семантичко разврставање. Показани резултати ће моћи, евентуално, послужити и за сложеније лингвистичке закључке о заменичком систему. Погледаћемо, заправо, како се понаша присвојна заменица *мој* — значењски и функционално — у српскохрватском језику.

Пре свега треба констатовати да заменица *мој* — као и остале присвојне заменице, а у широј перспективи и као присвојни придеви — означава однос два појма, где се први, управни појам одређује односом према другом, детерминативном. У односу на први појам заменица *мој* практично се не разликује од присвојних придева, али њена заменичка природа долази до изражаја у односу према другом, детерминативном појму; упроштено се може рећи да ова заменица замењује име појма од кога се изводи посесив, сводећи податак о том појму на указивање да је он говорно лице. Ово остаје стална компонента значења ове заменице у свим примерима употребе, док по односу према управном појму долази до знатне диференцијације, коју ћемо даље изложити.

1. Заменица *мој* стоји уз именицу, она се на њу односи, на њу упућује, у смислу детерминативности, квалификације. У таквим случајевима она је модификатор именице:⁵

⁴ О заменицама као лингвистичком проблему који још увек није решен у свим аспектима, па ни оним основним, у последње време нешто више пише Иван Клајн. У већ поменутих чланцима, као и у чланцима: *О заменицама и појму заменивања*, *Анали Филолошког факултета* књ. XII, Београд 1976, стр. 547—564, Клајн заменице посматра у талијанском, енглеском, и српскохрватском (а ређе, или у мањој мери и у неким другим језицима). Поједине ставове у вези са овом категоријом речи аутор прати критички и хронолошки кроз лингвистичке правце пре свега у талијанистици и англистици.

За српскохрватску језичку литературу је, чини се, од већег значаја расправа М. Пешикана: *О систему заменичких речи*, *Наш језик*, нова серија књ. XVI, св. 4, 245—267, која се, иако врло потицајна, није за сада довољно инспиративно одразила у појединачним радовима, којима је могла бити теоријском основом. Заменички систем се овде излаже прецизније; утврђују се функционалне категорије и значењски типови.

⁵ Термин „модификатор“ је одомаћен и у нашој лингвистичкој литератури. У *Енциклопедијском рјечнику лингвистичких термина* Рикарда Симеона (Загреб 1969) за термин *модификаџор* стоји: „рјеч, израз или рећеница која ограничава значење друге рјечи или израза: модификатори су нпр. придјеви или прилози.“ И. Клајн такође употребљава термине *субституише* „за било коју рећ која у рећеници врши именичке функције (subjekat, objekat itd.)“ и *модификаџор* „за рећ која (слично prideву) одређује именицу“. Исп. чланак *Pridevske zamenice ili pridevi?*

За одређивање синтаксичког степена заменице о којој овде говоримо служићемо се овим терминима.

а) Заменица *мој* означава да нешто припада, да је власништво лица које говори:

Нећу ја да нико прође мимо *моју кућу* гладан и го (Српске народне приповетке, уредио В. Чајкановић, Београд—Земун 1927, 203). Шта 'ш у *мојој баши* (Шкарић М. Ђ., Живот и обичаји „планинаца“ под Фрушком гором, Београд 1939, 238). Волим сад да видим твоје кретање у *мојој соби* (В. Петровић, Изданци из опаљеног грма, Матица српска — Просвета 1964, 41). Поглед јој се заустави на *мојим гроњцима* (М. Лалић, Лелејска гора, Београд 1967, 24). *Моја ваја* не краде (Р. Маринковић, Киклоп, Београд 1966, 27).

У свим наведеним примерима између заменице и именице може се уметнути други модификатор, нпр. придев. Наш језик, значи, дозвољава удвајање детерминатора ако је један од њих заменица: *Моја нова ваја* не краде.

б) Следећи примери показују да заменица *мој* означава да се нешто односи (у ширем смислу) на лице које говори, да се нешто тиче лица које говори:

Би ли ти био с *моје сйране*? (Ђ. Сијарић, Зелен прстен на води, Сарајево 1957, 13). Да му пружим сваку потпору што је у *мојој власи* (С. Крешић, превод Ч. Дикенс, Последњи списи Пиквикова клуба, Загреб 1953, 350). На дан *моје смрти*. . . не мисли да ћу осећати бол за овим свијетом (М. Селимовић, Дервиш и смрт, Београд 1976, 49).

с) Неко је у ближој, обично родбинској, пријатељској вези с лицем које говори:

И мој њокојни. . . срдисе (В. Новак, Два свијета, Загреб 1901, 62). *Мој човек* се ухватио за амбарска врата (Д. Михаиловић, Петријин венац, Београд 1975, 14). Могу ли ја погледати у очи *мом дјечаку* од четрнаест година (Р. Маринковић, нав. дело, 24). До мене се није ухватила ни једна дама. . . ни до *мој комшије* (В. Петровић, нав. дело, 24).

д) Однос неутуђиве припадности показује се у примерима где заменица значи да је нешто неутуђиви део, део тела лица које говори:

Чврсто је зграбио *моју руку*, срдочно је стресе (М. Лалић, нав. дело, 51). Буљи са страхом у *моју брагу* (И., 23). Муња блесне и *моје руке* су од злата жеженога (В. Стевановић, Нишчи, Београд 1971, 404).

е) Чести су случајеви који показују да нешто потиче од лица које говори, да нешто остварује лице које говори:

За потврду овог *мој њовора*, ја ћу вам навести извештај одбора (Народна скупштина, Београд 1890/91, 12). Ти ниси очекивао тако

брзо *мојеја њисма* (Л. Лазаревић, Приповетке, Београд—Загреб 1898, 52). Да ниј' у час добар и на *јлас мој*/ Прискочио тај Одашки сељак (М. Беговић, Матија Губец, Загреб 1859, 6). Мирко Кадушин ту баш није крив: *моја машија* се послужила њиме као утваром (М. Лалић, нав. дело, 40). Ископаће из архива и библиотека све *моје незајажене расјраве*, и *моја дисерјација* доживеће ново издање, а *моја књија* биће светски догађај (В. Петровић, нав. дело, 43). *Моја љамей* и *моје сјособности* су им импоновале (Исто, 50). Смиловао се бог и на његове и на *моје муке* (Д. Михаиловић, нав. дело, 7).

f) У неколико форми се ова заменица употребљава, обично у приповедању или приповедачки наглашеном разговору, у семантички доста избледелом емоционалном значењу тицања и присвајања:

1) уз вокативни облик именице „бог“, или других лексема изведених од те основе — као израз усхићења или резигнације:

Ко јој рече, *боже мој*,/ да остави мили рој (Ј. Ј. Змај, Певанија, Нови Сад 1882, 338). *Бојо мој*, да су сви Срби око једног господара (С. Матавуљ, Ускок, Београд 1902, 21). Шта да му однесе, *бојо мој*, пита се она (З. Шубић, Фазлића поток, Београд 1934, 9). *Мој боже*, они не вјерују! (М. Селимовић, нав. дело, 65). Па, *боже мој*, ако дође, дође (разг.).

2) уз лексеме којима се означава особа са којом се говори, као израз блискости, поштовања, снисходљивости, дистанце, омаловажавања и сл. (понекад иронично):

Ништа од нашег празног и лудог братакања кад они, *јосјогине мој*, једно говоре а друго раде (Р. Домановић, Српски писци, Београд, 445). Полоније:/ *Мој краљу*, он ми спору дозволу . . . отрже (превод „Хамлета“, С. Пандуровић, Београд 1924, 15; у оваквим примерима има и директног утицаја страних језика). Ако вам је. . . разговор са мном неугодан . . . само реците, *мој јосјогине* (С. С. Крањчевић, Рат и мир, превод, Загреб 1949, 401). Ах, *граја моја*, није било лако издржати (В. Петровић, нав. дело, 43). *Брајашу мој*, немој ме, процивије он (М. Лалић, нав. дело, 33). Не убијају се данас људи трамвајем, *мој граји*, него ево чиме (Р. Маринковић, нав. дело, 22).

3) уз вокативни облик неких именичких лексема („душа“, „срце“, „сунце“ и сл.) као израз љубави, присности, при тепању или обраћању одмила, обично деци или драгим особама:

Од драгости зову га [дете]: *злајо, срце, рано моја* (Ф. Иванишевић, Пољница, Зборник за народни живот 1904, 241). Дете одмила [мајка] зове „*снајо моја*“, „рано материна“, „*срце моје*“ и сл. (М. Ђ.

Шкарић, нав. дело, 81). Препала си се и од паса, *цвеће моје* . . . тепао је деда Мићо срни (Ј. Калацановић, Месец дана с чобанима, Београд 1938, 35).

4) у народним тужбалицама, уз различите лексеме које означавају појмове блиске, или од важности за говорно лице, обично као рефрен, за истицање емоција туге:

Добро јутро, тата роде! жељо моја до вијека, / *Мој болећство свеколико* (Српске народне тужбалице, скупио Н. Шаулић, Београд 1929, 355). *Мој дјевере, мој одмјено*, / Што ми дајеш сузе ове (Исто, 103). Ја ћу с тобом говорити, / *Мој заова завиднице*, / *Мој болећство у мом дому* (Исто, 96). Куда си ми улетио, / *Мој соколе* (Његош, Горски вијенац, Београд 1977, 89).

У свим случајевима под тачком f) (има их четири) заменица *мој* се веже уз вокативни облик именице, и синтагма се, наравно, одваја зарезом. Употребом заменице вокатив постаје експресивнији, снажнији.

g) Заменица *мој* се употребљава такође у колоквијалном разговору (обично уз енклитички облик дативног *миби* — *ми*), у избледелом етичком значењу. Ово је својствено слободнијем, експресивном или разговорном језику, а често је проткано извесном иронијом или сличним негативним ставом према лицу о ком се говори, односно према његовом држању и поступцима:

Умро је отац . . . а *моја ми Б.*, није прошло ни недељу дана, пролетила кроз село с дивојкама пивајућ (Ј. Ловретић, Зборник за народни живот 1898, 53). Чим се кокошка с једне стране докувала, *мој ми Балоун* смазао пола Швејкове порције (С. Винавер, превод, Доживљаји доброг војника Швејка, Београд 1949, 179). Стану *ми моји ђаци* мање учити, више изгрета правити (Ј. Скерлић, Светозар Марковић, Београд 1910, 73). Груну пушка кроз једну бацу, а *мој* се *Узловић* преврте (М. Глишић, Приповетке, Београд 1925, 61).

Оваква употреба заменице *мој* карактеристична је за народне говоре.

h) Честа је и некњижевна употреба заменице *мој* наместо присвојне заменице за свако лице *свој*:

Онда и ја узем *мој њуџ* (В. С. Карацић, Скупљени граматички и полемички списи II, Београд 1895, 420). Окренуо сам му леђа, а онда чујем *мој џлас* (М. Лалић, нав. дело, 39). Имам и ја *мој ђавола*, неда ми (Исто, 42). Слабо се, врло слабо се *моје деце сећам* (Д.

Михаиловић, нав. дело, 15). Тако сам ти ја оба *моја геишеа* изгубила (Исто, 15).⁶

и) Код једног писца налазимо заменицу *мој* у компаративном облику у значењу „више моје“. Употребљена је као експресивна кованица да би појачала интензитет посесивности:

Ја сам се знојио, али нисам штучао . . . ни чашћавао, а ипак било је *мојије* но моје све ово ту (О. Давичо, Бетон и свици, Београд 1956, 331). А било је *мојије* но што је икад једном Дунђерском ништа припадало . . . Сто пута *мојије* јер сам ја то створио (Исто).

2. Као субстантив, употребљена тј. у именичкој служби, заменица *мој* означава:

а) у множини, особе блиске лицу које говори, укућане, родбину, пријатеље и сл.:

Моји још ништа не знају, зато наша љубав мора остати тајна (К. Трифковић, Драмски списи, Београд 1894, 8). Како би било да ја говорим *мојим* па да њу испросе за Перу (Ј. Веселиновић, Сељанка, Београд 1893, 372). То је све чинило да су *моји*, а особито калуђери, ружно гледали (С. Матавуљ, Са Јадрана, Београд 1891, 65). Сви *моји* о теби говоре с неком милоштом (Л. Комарчић, Један разорен ум, Београд 1908, 50). *Моји*, Ива с малим ни то нема (М. Лалић, нав. дело, 62). Била сам код *моји* доста сирота (Д. Михаиловић, нав. дело, 10).

б) у једнини, особа која је по неком односу блиска лицу које говори:

Је ли господин попо код куће? . . . промоли се поша . . . па ће одговорити — Јест, код куће је *мој* (Б. Будисављевић, Бранково коло 1906, 645). *Мој* ми каже да ће ових дана доћи неки Влах (М. Шапчанин, Српски писци III, Београд, 242). Но хајде *моја* по попа

⁶ „Али и утицај страних језика донекле утиче на сужавање употребе заменице *свој* за означавање припадања субјекту. И тешко да се чим другим може објаснити употреба одређених присвојних заменица у случајевима као што су . . . Тешко ми је да говорим укратко о ономе што сам запазио за време *мој* шестомесечног боравка у Југославији (Политика, 6. X 1949) . . . Природи нашег језика свакако више олговара употреба заменице *свој* место присвојних заменица одређених лица, па и поред све чешће такве употребе и у свакодневном говору, а и у штампи, код знатног броја чисаца — ми *мој* не можемо признати књижевни карактер.“ — М. Стевановић, нав. дело, стр. 293—294.

„Овако непромијенјене присвојне заменице има и Вук често у старијим својим дјелима, сасма рјетко у потоњима . . . извешћу *моје* soldate . . . Врло је рјетко ово у Даничића . . . Kad се у реченици, у којој су заменице *мој*, *твој* itd. налази riječ истогa лица, која nije субјект, онда речене заменице остају обично непромијенјене, али кашто се мијенјалу у *свој*“, Т. Марећ, *Граматика и стилстика хрватскога или српскога књижевног језика*, Загреб 1899, стр. 462—464.

Међутим, у реченици В. Петровића: Волим да видим твоје кретање у *мојој* соби (т. 1а), где контраст *твој* и *мој* и глаголска именица *кретање* (по смислу једнака „како се крећеш“) чини извесну сметњу за употребу *свој*, тако да у таквим случајевима вероватно не треба сматрати некњижевном употребу заменице *мој*.

да ми се је прије исповиједати (С. М. Љубиша, Приповијести прноргорске и приморске, Дубровник 1875, 142).

Овакав облик употребе ове заменице се данас сасвим мало јавља, а и то можда само у народним говорима.⁷ Овде је до елизије именичког појма (лексема „муж“, „жена“) дошло услед застарелих патријархалних односа, кад се супружници нису међусобно ословљавали именом.

с) И у следећим примерима могућност подразумевања именичког појма довела је до губљења именичког дела синтагме те је заменица преузела целокупну именичку улогу. Заменица значи: реч, вољу, намеру, мишљење и сл.:

Модрић окупи чету око себе, па ће почети: „Ево, *моја* је, овако, Вукадиновићу, ти и десет другова заподените до Суљина Беглука (Н. Кукић, Осветници, Загреб 1905, 135). Видећемо хоће ли се *моја* слушати (С. Ћоровић, Српски књижевни гласник 1906, 648).

д) Заменица је као субстантив употребљена и у следећем примеру где значи: имање, посед, власништво и сл.:

Та ниси наумио и мене отјерати са *моја*? Куд ћу ја (И. Ћипико, Пауци, Београд 1909, 136).

3. Осим кад је атрибутивно употребљена те обавља синтагматску функцију модификатора, ова заменица има својство да се укључује у основну структуру реченице. Најчешће се јавља у служби другог дела предиката:

И све је оригинално, све је *моје*: и план и материјал (В. Петровић, нав. дело, 42). Ово је твоје . . . Откуд *моје*? Не може да буде *моје* (М. Лалић, нав. дело, 18). Он мора бити *мој* макар после десет година (Ј. Веселиновић, Борци, Београд 1889, 203),

или субстантивно у адвербијалној служби предлошко-падежне везе:

Имаш право, попе . . . Али да је *на моју*, вјере ти и Бог, не би то овако јашо на нама (И. Ћипико, Пауци, Београд 1909, 69). Кад би могло бити *на моју*, још би се данас пројакхали (Е. Томић, Змај од Босне, Загреб, 212). Да је *на моју*, нитко . . . не би смио преко шездесете године остајати (Ф. Мажуранић, Од зоре до мрака, Загреб 1927, 91). *По мојему* књига мало вриједи (В. Јагић, Спомени мојега живота I, Београд 1930, 230). Да је *ио моме*, ја бих прво с њиме рашчистио (Р. Чолаковић, Записи из ослободилачког рата, Сарајево 1950, 64).

⁷ Има је, међутим, у руском језику: „Притяжательное местоимение *мой* в разговорной речи употребляется 1) в значении “тот, кто в данный момент является предметом разговора” с точки зрения говорящего: Весь вечер *моему* улану Амур прилежно помогал . . . 2) В значении „моя семья, родные, Близкие“: *Мои* на днях переезжают в город . . . В просторечии *мой* имеет значение „муж“, возлюбленный“: — *Мой* здесь? — Так когда-то наша кухарка Марфа говорила про своего городского: *мой*.” Д. Э. Розенталь, *Практическая стилистика русского языка*, Москва 1977, стр. 148

У овим предлошко-падежним акузативним и локативним синтагмама могућност подразумевања именичког појма омогућила је структуру без глаголске именице (нпр. „мишљење“ и сл.), те се синтагма са заменичким обликом у доброј мери осамосталила.⁸

4. У погледу *дистрибуције*, заменица *мој* је „толерантнија“ у смислу допуштања других детерминатора да стоје или се односе као атрибути на исту лексичку јединицу која стоји у посесивном односу према говорном лицу. У случајевима када је заменица модификатор, постоје три начина дистрибуције. (1) Заменица се налази уз именички појам, испред или иза њега: Много је бистро дете била *моја Милена* (Д. Михаиловић, нав. дело, 6), а такви су сви примери у т. 1. Статистички метод, који ми овде, истина, нисмо примењивали, показао би колико се изразито чешће заменица налази *испред* именичког појма; међутим, у појединим употребама везаним за вокатив (в. 1 f) положај иза именице постаје нормалан. (2) Између заменице и именичког појма налази се један или више придевских детерминатора који се некад одвајају и зарезом: Ко ме је корисно *то моје садашње ђостојање* (М. Лалић, нав. дело, 51). Ти си симбол *мој, замисљеној, ђобедној, великој живота* (В. Петровић, нав. дело, 41). Те почасти нијесу биле у сразмјери с *мојим малим даровима* и заслугама (Исто, 17). (3) Између заменице и именице налази се помоћни презентски облик од глагола *бити*: *Моје је груштво* било, као што сте можда већ чули, адвокат Милановић (В. Петровић, нав. дело, 20). *Моје су изјаве* и *моја дјела*, била, истина, коректна (Исто, 19), — или енклитички облик *се* у повратној форми глагола: Но *разум се мој* опирао (Исто, 18).

Кад је заменица субстантив, тј. кад јој је структурно значење донекле лексикализовано, у погледу дистрибуције може се јавити у свим синтаксичким позицијама у којима се јавља и именица: у субјекатској, објекатској, апозитивној, или адвербијално у предлошко-падежној вези и др. Исп. навођене примере: *Моји* још ништа не знају; *Моји*, Ива с малим ни то нема; Та ниси наумио и мене отјерати са *моја*; *По мојему* књига мало вриједи.

И најзад — ова заменица се јавља, како смо већ рекли, у позицији другог дела предиката, коју немају све придевске заменице.⁹ У тој по-

⁸ О локативним конструкцијама овога типа в. Т. Batistić: *Lokativ u savremenom srpskohrvatskom književnom jeziku*, Београд 1972, стр. 172—173.

⁹ Извесну допуну изискује став И. Клајна, који у поменутом чланку о придевским заменицама (што је у штампи) тврди да су од осталих придевских заменица изузетак само присвојне заменице које се могу употребљавати предикативно. Он наводи пример: *Грана је моја* али не: *Грана је нека*. Иако не располажемо графом за друге придевске заменице, можемо сасвим устврдити да су у српскохрватском језику посве уобичајене реченице типа: *И ти си ми нека; Он је свакакав, Ова ђесма је никаква; Ти си ђај и сл.* у којима се придевска заменица налази у позицији другог дела предиката.

У прва три примера могућност предикативне употребе последица је помереног, обогаћеног значења, које престаје бити заменичко; у примерима какав је четврти имамо, у ствари, елипсу, тј. изостављање именице у предикату, а не нормалну употребу именског дела предиката („Ти си тај уместо „Ти си тај човек“ или сл.).

зицији она може бити сама (исп. Он мора бити *мој* . . .) или са више предикатских делова: Да се опет вратим себи и текији . . . *Тиха је, чистија, моја*, мирише на калопер љети (М. Селимовић, нав. дело, 45).

5. Број именичких појмова уз које заменица *мој* обавља службу модификатора је неограничен, јер практично све може стајати у неком посесивном односу према лицу које говори, према *ја*, дакле, од односа власништва (као апсолутног носедовања) до односа неке врло удаљене везе, блиске само у мислима итд. (*мој свет, моја река* и сл.). Случајеви где је заменица употребљена субстантивно, тј. у именичкој служби, доста су ограничени. Иако структурно осамостаљени, они нису у потпуности лексикализовани. Осим типа *моји* — „родитељи“, „ближи“, који је у извесној мери лексикализован, сви други случајеви именичког значења заменице су ситуацијски, у доброј мери контекстуално условљени.

6. Познати су случајеви синатксичке синонимије присвојног придева и присвојног генитива, пре свега кад се именички појам означава синтагмом, али и шире од тога.¹⁰ Генитиву личних заменица није својствена ова употреба, што значи да у овом смислу не долази до сужавања употребе заменице *мој*. Кад се говори, значи, о односу *мој* — *ја* или *ја* — [*ог*] мене — *мој*¹¹ примећује се, на једној страни, несумњива сродност са падежом (преко посесивног генитива) и изразито развијено придевско значење (као модификатор), на другој страни. Структурно је она на тој релацији.

7. Заменица *мој* (као једна од присвојних заменица) не замењује, дакле, управну именицу. Она се на њу односи, на њу упућује, детерминира је, модификује. С друге стране, према другом члану односа који се означава, заменица *мој* има сличне карактеристике као и лична заменица *ја*.¹² И *мој* као и *ја* „поседује лингвистичку егзистенцију само у чину живе речи која га изговара“.¹³

¹⁰ В., на пример, *О посесивном генитиву личних имена* — М. Николић, Наш језик, нова серија књ. XVII, св. 5, стр. 264—283.

¹¹ Врло прикладно и рационално је ове односе уочио и систематично показао схемом М. Пешикан, иако и сам констатује да „ни овај преглед не илуструје све системске везе, односе напредности и зависности својствене овој групи заменичких речи“, нав. дело, стр. 250.

Треба истаћи да је М. Пешикан у свом раду обогатио заменички систем сопственом терминологијом по којој би присвојне заменице спадале у *кономиналне* или *зависноименичке*.

¹² Исп. о личним заменицама 1. и 2. лица у књизи Е. Бенвениста: *Problemi opšte lingvistike*, Beograd 1975, (превео Sreten Marić) у одељку *Priroda zamenica* (из For Roman Jakobson, Mouton & Co. Haag 1956), стр. 192—197.

¹³ „*Ја* може бити дефинисано само терминима „говора“, а не терминима објекта, као што је случај са именичким знаком. *Ја* значи „лице које iskazuje садашњу instancu besede која sadrži *ја*“, Е. Benvenist, нав. дело, стр. 193.

Део ових опсервација могао би се односити и на заменицу *мој*. У контексту овога је и чињеница да се у руској граматичкој литератури присвојне заменице *мој, њој, наш, ваш* називају личним.

Заменица *мој*, јавља се значи у говорном, односно у разговорном акту. Постоје текстови који не садрже заменицу *мој/њвој* нити *ја/њи*. Такви су скоро сви текстови који нису говорни, нпр. научни, стручни и др. Теже би било, међутим, у говорном тексту не употребити *ја* — *мој*, или употребити *ја* а не *мој*. Овај аспект заменице *мој* делимично је социолингвистичког карактера.

Милица Раговић-Тешић